

AUG 26 1919

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETO—YEAR XII.

Cena lista. Entered as second-class matter January 22, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., sobota, 23. avgusta (August 23) 1919.

Subscription \$4.00 Yearly.

STEV.—NUMBER 199.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 3, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burlison, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

HOOVER OPOZARJA AMERIKO
PRED HABSBUROSKO REAKCIJO.

"Ako Amerika ne brcne Habsburžana iz Budapešte, je bila vojna zastoj", pravi Hoover. Nadvojvoda Jožef se zahvaljuje rumunskemu kralju za pomoč. Jugoslovani in Italijani podpirajo ogrske socialiste.

Budapešta, 20. avg. — Nadvojvoda Jožef je poslal rumunskemu kralju dolgo brzojavko, v kateri se zahvaljuje Ferdinandu za "rešitev Ogrske in poteptanje boljševizma." Ministrski predsednik Friedrich se je tudi zahvalil rumunskemu generalu Holbanu za "ustanovitev reda v Budapešti."

Pariz, 22. avg. — Herbert Hoover, ameriško-zavezniki ravnanje živčene komisije, ki se je pravkar vrnil iz centralnih držav, je večer brzojavil ameriški vladi, da je ljubimkanje mirovne konference z novo ogrsko vlado nevarno in poziva, da Združene države takoj obvestijo nadvojvoda Jožefa, da ne bodo nikdar priznale njega niti nobenega člana habsburške familije na čelu vlade in da odrečejo vsako pomoč Ogrski toliko časa dokler se Jožef ne umakne demokratični vladi v Budapešti.

Hoover je ostro kritiziral početje zaveznikov na Ogrskem. Dejal je, da se je ameriško ljudstvo bojevalo za zmago demokracije in odstranitev Hohenzollernov in Habsburžanov, toda vojna je bila zastoj, ako se zdaj dovolj prvi ali drugi dinastiji, da zavzame prejšnjo oblast.

Hoover je dalje rekel, da se stara monarhistična avtokracija gotovo povrne na Dunaju in v Berlinu, ako nadvojvoda Jožef ostane na čelu vlade v Budapešti. Hooverjevo mnenje je, da bi morala Amerika takoj poslati ultimatum in zahtevati, da mora odstopiti in prepustiti ogrskemu ljudstvu sestavo nove vlade; če Amerika to stori v prihodnjih petih dneh, se preobrat izvrši mirno, ako pa bomo čakali še mesec dni, tedaj bo treba prelivanja / krvi predno Jožef pobere kopita.

Hoover je ljuto napadel Rumunce, ki se oropali bolnišnice v Budapešti zdravil in vse drugih potrebščin in vzeli mleko iz bolnišnice za otroke; valed tega nezasiščenega zločina je 18 otrok umrlo v naslednjih štirindvajsetih urah. Kljub poročilom iz Budapešte, da je med Rumunci in zavezniškimi komisari dosežen sporazum in da so prvi nehali pleniti, se ropanje nadaljuje. Še večeraj so bili ameriški častniki v Budapešti priča, da so Rumunci nalozili več vagonov z vplenjenimi živili in jih poslali na Rumunsko.

"Vsem rdečerkvini Američanom mora zavreti kri, če doživijo, da ameriška vlada mirno gleda, kako se vračajo Habsburžani na vladarske stolčke," je rekel Hoover. Ne zagovarjam boljševikov, ali ravno tako sem odločen nasprotnik Habsburžanov. Čas je prišel, ko moramo nehati igrati se z rečmi, ki so nabasane z ognjem. Vzhodna Evropa razume danes le eno stvar in to je batina. Včasih so pomagale sugestije in lepe besede, toda ministri zdaj ne padejo več, ako jim samo pridigaš. Prezirno dogodek v Budapešti in ne bomo dolgo čakali, ko se ista igra ponovi na Dunaju in v Berlinu. Sto milijonov Američanov je bilo v vojni za uničenje sistema, ki je bil poseben v dveh familijah — Hohenzollernih in Habsburžanih. Bojevali smo se zastoj, če bomo zdaj mirno gledali kaj se godi na Ogrskem."

Pariz, 22. avg. — (Poroča P. S. Mowrer). — Vrhovni zavezniški svet je prišel sestavljati mirovno pogodbo z Ogrsko kljub temu, da še ni priznal nobene ogrske vlade. Vojaki in mornarji pogoj so (boj na t. omen. 4. bolnik)

ANGLIJA TAJI ZVE-
ZO Z NIKOLAJEM.

Zmagovito prodiranje sovjetov v Sibiriji; izgube na jugu.

RUMUNIJA V ALIJANCI Z UKRAJINSKO BURŽOAZIJO.

London, 22. avg. — Na dolga in bahaška poročila londonkih listov o uspešnih zračnih napadih na petrogradske utrdbe in o soodelovanju angleških čet pri ofenzivi za Petrograd, katero baje vodi veliki knez Nikolaj Nikolajevič, stric bivšega carja, ter na vprašanje angleškega ljudstva: "Kaj dela Anglija v Rusiji?" — odgovarja ponovno angleški vojni minister: "Velika Britanija nima nobene zveze s kakšno ofenzivo proti Rusiji; res je, da pomagamo gotovim strankam s materijalom, toda kar je naših čet v Rusiji, se vrnejo domov kakor hitro bo mogoče."

Iz Varšave poročajo, da sta Denikin in Petlura izvajala velike uspehe v Ukrajini in da bo kmalu vsa Ukrajina "beliščinski" boljševikov. Medtem se pa nadaljuje poročila o Kolčakovih porazih v Sibiriji. Sovjetske armade so vsak dan bližje Omsku, a obenem prodirajo proti Turkestanu, kjer upajo boljševiki dobiti velike zaloge bombaža in drugih potrebščin, ki so jih izgubili v Ukrajini. Kolčakovi uralski kozaki in njegova južna armada se ne prestanjo umika proti vzhodu in sovjetske čete so že dosegle reko Tobol.

Po najnovejših informacijah ima boljševiška armada 1.212.000 mož. Armada je razdeljena takole: na severni fronti 39.000 mož, na zapadu 167.000, na južni fronti 146.000, na vzhodu pa 133.000 mož; rezervna armada šteje 727.000 mož.

Sinoči je došla brezšišna brzojavka iz Moskve naslednje vsebine: "Severna fronta. — Ob železnici v Murmansku se nadaljujejo boji. Naše čete prodirajo proti reki Suni.

Na južnozpadni fronti smo izpraznili Kazatini. Na južni fronti se vrši ljuto bojevanje. Naše čete se umikajo proti Zubni. Izpraznili smo Korensvoje.

Na sibirski fronti so naše čete prekorale reko Tobol in okupirale vasi na desnem bregu južno od Ljubličenske. Vzhodno od Orenburja prodiramo dalje."

London, 22. avg. — Iz Pariza javljajo, da je rumunska vlada sklenila zvezo s Petlurevo protiboljševiško vlado v Ukrajini. Rumunija je obljubila, da bo spodbujala Ukrajince orožje in strelivo in da se bo potegnila za nje na mirovni konferenci.

Pariz, 22. avg. — Nemška vlada je obvestila entento, da bo njena armada pod poveljstvom generala Goltza izpraznila baltičke dežele. Armada šteje kakih 150.000 mož in je od časa, ko je bilo sklenjeno premirje, tvorila zavezniško "stražo" pred boljševiki v Litvi in na Kuronskem. V zavezniških krogih je valed te vesti zavladala panika, kajti 150.000 mož ne bo tako lahko nadomestiti.

NEZGODA NA ŽELEZNICI.

Traverse City, Mich. — V Grawnu, Mich., sta udarila skupaj obojni in tovorni vlak. Ušinek sunka je bil strašen. Šest oseb je bilo ubitih in šestnajst pa ranjenih.

STAVKA JEKLAR-
SKIH DELAVCEV
VISI NA NITI.

Odgovor jeklarskih magnatov prinese odločitev.

POLOŽAJ JE SKRAJNO RESEN.

Youngstown, Ohio. — Voditelji strokovno organiziranega delavstva upajo, da pride do konference z zastopniki United Steel korporacije v desetih dneh, na kateri se odloči, če pride do stavke jeklarskih delavcev, ali če se sporna vprašanje rešijo s pogajanj.

Če bodo uradniki te korporacije, ki ima odločilno besedo v jeklarski industriji, odklonili konferenco s zastopniki organiziranega delavstva, ima Gompers, predsednik "Ameriške delavske federacije", pravico odrediti stavko.

W. Z. Foster, član konferenčnega odbora, je naznanil, da je bilo od vseh oddanih glasov osem in devdeset odstotkov glasov za štrajk. Ta izid splošnega glasovanja pokazuje odločnost delavcev. Če jeklarski magnati ne bodo sprejeli delavskih zahtevkov in se s njimi pogajati o zahtevah, tedaj naj se po volji delavcev proglasi stavka. Delavci so torej spregovorili in zdaj je vrsta na jeklarskih in železarskih podjetnikih, da govorijo.

Iz New Yorka je došla vest, da je Gary, predsednik United Steel korporacije, odklonil razgovor o delavskem položaju, ko so ga vprašali, kako sodi o njem. Drug jeklarski magnatje govorijo, da ni nevarnosti za stavko, češ, da je komaj polovica jeklarskih delavcev organizirana.

Tako so podjetniki že večkrat govorili in niso hoteli priznati, da je položaj resen, dokler ni izbruhnila stavka. Jeklarski industrijalci so bili odnekad nasprotniki delavske organizacije in so še danes. Pred vojno je skoraj vsak parnik prijeljal iz Evrope delavce, ki so bili pri volji delati za vsako še tako nizko mezdo. Gospodje menda niso opazili, da se je na delaveh izvršila velika sprememba, odkar je pričela svetovna vojna, in zato mislijo, da položaj ni resen.

SENATNI ODESK ZA-
SLIŠI MALE NARODE.

Zastopniki malih narodov, katere mirovna konferenca ni hotela zaslišati, bo zaslišal senatni odsek.

NOVA POTEZA ZAKASNI SPREJEM MIROVNE POGODBE.

Washington, D. C. — Senatni odsek za zunanje zadeve je sklenil, da dovoli zaslišanje vsem malim narodom, ki niso bili zaslišani na pariški konferenci.

Dodaj je sedemnajst takih malih narodov odprlo svoj stan v glavnem mestu, da predlože svoje proteste senatnemu odseku.

Egiptjani bodo zaslišani prvi, ki so zahtevali od pariške konference, da se jim dovoli samostojna vlada.

Za njimi pridejo na vrsto Irči, zastopal jih bo Frank P. Walsh. Grki imajo tudi svoje proteste, toda znano ni, kateri advokat bo zastopal njih zahteve. Zaslišani bodo tudi drugi narodi.

Prebivci iz Reke so poslali senatorju Lodge brzojavko, da se zaslišijo. Izvedeti je nemogoče, katere stran je vprašala za zaslišanje; jugoslovanska ali italijanska.

VSEAMERIŠKA RAZSTAVA.

Chicago, Ill. — Od 30. avgusta do 14. septembra se vrši vseameriška razstava v Kolizeju, pri kateri sodeluje štirideset narodnostnih skupin. Razložena bodo ročna dela tujzemskih delavcev, ki živijo v Ameriki. Za umetnike, slikarje in kiparje bo poseben oddelek. Vsak obiskovalec bo dobil tudi dober vpogled v ameriške učne naprave, šole, knjižnice, muzeje itd.

Program je zelo obsežen. Vstopnina v predprojezi stane 25c, pri blagajni pa 50c.

AMERIŠKI KAPITAL
PRODIRA V AVSTRIJO.

Kupili bi radi železnice v Avstriji; Poljake stane njihova "svoboda" štiri milijarde frankov.

NEKOLIKO LUČI NA INTRIGE IMPERIALISTOV.

Berlin. — Z Dunaja poročajo, da se tamkaj širi vest, da se neki ameriški bančni sindikat pogaja z vlado avstrijske republike za nakup železnice v Nemški Avstriji. Ameriški finančniki, ki se zanimajo za to kupeljo, se zdaj nahajajo v Ostrovi na Moravskem, kjer pregledujejo tamošnje premogovne rove, kateri bi tudi radi kupili, tako da bi imeli tudi svoje kurivo za svoje železnice v Avstriji. Vest se dalje glasi, da imajo ameriški kapitalisti svoje prste tudi v gornji Šleziji, kjer so bogata polja premoga.

Dunajsko poročilo je eno izmed mnogih poročil, ki danes krožijo po Evropi o prodiranju ameriškega kapitala v centralno Evropo; o tem pišejo nemški in ententni listi. Govorilo se je tudi, da mislijo ameriški kapitalisti kupiti Krupeve tovarne za topove, ali nemški finančni krogi zanikajo to vest. Bolj resno se pa bavijo nemški listi o kapitalističnih intrigah v gornji Šleziji: "Berliner Zeitung am Mittag" je objavila sledeče poročilo kot dodatek h gornjemu poročilu z Dunaja:

"Ameriški interesi v gornji Šleziji imajo zanimivo zgodovino. Francija je obljubila Poljaki svobodo pod pogojem, če prevzame ruski dolg Franciji, kateri znaša okrog štiri milijarde frankov. Ker pa Poljska ni mogla zajamčiti izplačila tako velike vsote, je Francija obljubila, da preskribi Poljakom gornjo Šlezijo z bogatimi premogovniki, valed česar bo ložje plačala omenjen dolg. Pozneje je bilo razvidno, da Poljska ne more storiti ničesar z gornjo Šlezijo in sklenjeno je bilo, da Poljska izroči premogovno industrijo na Šlezkem kontrolni Američanom, ki bodo plačevali poljski vladi toliko, da bo lahko pokrila obresti od ruskega dolga štirih milijard frankov. Tedaj je pa Lloyd George zahteval, da se dovoli plebscit prebivalstvu v gornji Šleziji; Anglija namreč ne mara, da bi Američani dobili kontrolo nad ondottim premogom. Medtem se je pojavil Kolčak v Sibiriji in Francija je namah pričela koketirati s njim v nadi, da bo on morda boljši dolžnik štirih milijard, kakor pa Poljska. Ampak Američani so si še ogledali premogovnike v gornji Šleziji in zdaj se ne da, da kar tehničnimeniš odpraviti."

NEBO ŽARI OD SILNIH
GOZDNIH POŽAROV.

Missoula, Mont. — Nad gozdnim distriktom št. 1. žari nebo temnordeče od silnega požara, kakršnega ne pomnijo najstarejši ljudje v Montani. Nad gozdi se razprostirajo svetelni oblaki dima, iz njih pa švigajo plameni kot dolgi jeziki proti nebu.

Iz vseh krajev prihajajo poročila o izbruhu novih požarov, ki so znanj kontrole. Brezjavne zveze med raznimi mesti so uničene, tako da so ljudje, ki so bojujejo proti gozdnim požarom, odrezani od znanjega sveta.

OPOZICIJONALCI
PROTI MIROVNI
POGODBI ZDRUŽENI.

Razne senatorji se pridružujejo Borah.

PREDSEDNIKOVA POJASNJEVANJA SO PODKREPILA OPOZICIJO.

Washington, D. C. — Po vseh dosedanjih znamenjih ni konference v Beli hiši sprizajnila opozicijskih senatorjev z mirovno pogodbo. Zdi se, da je učinek konference še bolj pojačal opozicijo. Senator McNeary, pripada med takozvane mile opozicionalce. Zdi se, da je tudi on odklonil predsednikove sugestije, češ, da se po predsednikovih sugestijah prav nič ne spremeni mirovna pogodba, če se sprejmejo njegove sugestije. Pridružil se je odločnim opozicijskemu, in nekateri drugi mili opozicijski so mu sledili.

Senator Pittman, demokrat iz Nevade, je predložil predsednikovo kompromisno sugestijo v formi resolucije senatu. Predlagal je, da se resolucija predloži Veliki Britaniji, Franciji, Italiji in Japoniji in če jo te velesile sprejmejo, postane veljavna.

"Če jo pa druge sile odklonijo, ali če ne bodo razpravljali o nji, ali ne bomo tam, kjer smo bili prej?" je segel v besedo senator Borah.

Senator Borah je trdil, da pojasnjevanja niso vredna papirja, na katerem so upisana. Drugi republikanski senatorji so se pridružili Borahu, med njimi senatorji Palmer, La Follette, Van Dine, Fall iz Nove Mehike in Brandegee iz Connecticuta. Seveda se je pojavila živahna debata, končeno je pa senator Owen, demokrat iz Oklahome, skušal pomiriti opozicijo. Predložil je resolucijo, v kateri je bilo osem rezervacij, ki se dodajo mirovni pogodbi kot zapisnik. Opozicija je dejala, da je njegov nasvet nepraktičen.

KONFLIKT MED
SRBI IN ITALIJANI.

Srbske in italijanske čete so naslede luko Kotor po odhodu Francozov.

ARETIRANJE ČRNOGORSKIH MONARHISTOV.

Boka Kotorska, 21. avg. — Francoze čete so zapustile tukajšnje mesto in se tisti dan so prišli Italijani v večjem številu. V mestu sta zdaj dve garniziji, srbska in italijanska; v luki leži pet italijanskih rušilcev. Valed dogodka, ki se je pripetil pred desetimi dnevi, ko so bili Francozi še tukaj, je srbsko prebivalstvo Kotorja zelo jezo gledalo na Italijane in bati se je krvavih bojov. Srbi so obtožili Italijane, da podpirajo črnogorske monarhiste in pravijo, da imajo dokaze. Pred desetimi dnevi je prišlo k italijanskemu generalu v Kotorju dvanajst Črnogorcev, iskaajočih varnega zavetja dokler se ne odpeljejo čez morje v Italijo. Srbi trdijo, da črnogorski monarhisti zbirajo prostovoljce v Italiji za "osvoboditev" Črne Gore in da privedejo nazaj svojega kralja Nikito. Italijanski general je dal Črnogorem skrivališče v neki hiši, toda Srbi so jih zavožali, napadli hišo in ujeli vseh dvanajst. Italijani takrat niso imeli vojščaka, da bi bili s silo osvobodili ujetnike. Francozi se niso hoteli ganiti in zato so Italijani poskušali zlepa. Poslali so k Srbom nekoga častnika, da bi se pogajal v prid Črnogorem, toda Srbi so častnika ubili, ujetnike so pa poslali v Cetinje, kjer gospodari srbska garnizija.

Med Italijani in Srbi je valed tega nastala velika napetost, ki se morda konča z resnim konfliktom, ako zavezniški ne pošljejo nazaj francoskih čet.

PREDSEDNIK JE OBLJUBIL,
DA SE KMALU VRNEJO
ČETE IZ SIBIRIJE.

Washington, D. C. — Predsedniku je deputacija iz Chicago, obstoječa iz sorodnikov ameriških vojakov v Sibiriji, izročila petelico, da se vojaki kmalu vrnejo iz Sibirije.

Predsednik je dal deputaciji upanje, da se vojaki, ki so bili po vojaškem zakonu potrjeni k vojakom, kmalu vrnejo domov.

NASELJENIŠKA PRED-
LOGA V ZBORNICI.

Deportacija mladenec priporočena v predlogi.

ALI BO NASELJEVANJE PREPOVEDANO ZA DVE LETI?

Washington, D. C. — Po revidirani naseljeniški predlogi, predloženi kongresni zbornici po kongresniku Johnsonu iz Washingtona, bo naseljevanje prepovedano za dve leti, če predloga postane postava.

Postava ima tudi ostre določbe za tujcemce, ki hočejo postati ameriški državljani. Prvi državljanski papir mora naseljenec zahtevati, preden potečejo prva tri leta, državljanstvo pa prejme naseljenec šele po osemletnem bivanju v Združenih državah. Naseljenec, ki zahteva prvi državljanski papir, mora svojo zahtevo položiti pismeno. Hogačati mora, da se bo najmanj enkrat v letu spisal pri okrajnem pisarju ali naseljeniških oblastih. Učiti se mora angleškega jezika in vladne forme Združenih držav. Naseljenec, ki ne dobi državljanskega papirja po osmih letih, bo deportiran.

V postavo je vpleta izjava glede izučenih delavcev, ki dovoljuje importacijo izučenih delavcev v času, ki ga smatra delavski tajnik potrebnim.

Ko mineta dve leti, v katerih je prepovedano naseljevanje, se razdele naseljenec v dva razreda. V enem razredu ostanejo oni, ki so prišli začasno v Ameriko, v drugem pa tisti, ki hočejo tukaj ostati trajno.

Postava dalje pravi, da se deportirajo vsi tujcemci, ki so umaknili svoje prve papirje, da jim ne bo treba opravljati vojaške službe. Taki deportirani naseljeniki so za vedno izključeni iz Združenih držav.

AMERIČANI UBILI PET MEHIČANOV IN UJELI OSEM.

Čete se kmalu vrnejo.

Marfa, Tex., 22. avg. — Tukaj kroži nepotrjeno poročilo, da so ameriški konjeniki, ki lovijo bandite na mehiškem ozemlju v vzhodju gorovja Sierra Madre, večer ubili pet banditov in ujeli osem, ko so jih zasledili v nekem prelazu. Med Američani ni bil nihče niti ranjen.

General J. T. Dickman, poveljnik ameriške armade v južnem departamentu, je danes dejal, da se ameriška konjenika kmalu vrne čez mejo. Konjenica ima naložno hitro ujeti bandite, a če se to ne zgodi, se ne bo zastoj potikal po mehiških gorstih prelazih. Kasenska ekspedicijska obtožila iz 300 jezdecev in šestih letalcev ter ima s seboj tren mul s potrebnim tovorom.

Ne puščajte malih otrok k ognju.

Chicago, Ill. — Otroci so zasledili ogenj v stranski ulici, katerega se je približala petletna Alica Bergen, kateri se je zapalila obleka. Deklica je bila takoj v plamenu. Približili so ljudje na pomoč, ki so je rešili mučne smrti v ognju. Deklico so prepežali v bolnišnico, kjer se zdaj nahaja v zelo kritični mpoložaju.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$4.00 na leto, \$2.00 za pol leta in \$1.00 za tri mesece; Chicago \$5.50 na leto, \$2.75 za pol leta, \$1.40 za tri mesece, in za inozemstvo \$7.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2857 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$4 per year; Chicago \$5.50, and foreign countries \$7.00 per year.

Datum v oglepanju n. pr. (Julija 30-19) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Posvetite jo pravčasno, da se vam ne utvni list.

ZIVEŽNE CENE IN NEPOKOJ V INDUSTRIJI.

Draginja je prav v tesni zvezi z nepokojem v industriji.

Nedavno je mesarska petorica obljubila, da se znižajo cene mesa. Ostalo ni pri praznih obljubah, marveč se je zgodilo nekaj, kar ni nihče pričakoval. V enem tednu so nekatera živila, zelo važna za ljudsko prehranitev, poskočila v Chicagu za tri in dvajset odstotkov v ceni. Če se podraže živila v Chicagu, ne ostane ta podražitev le omejena na Chicago, ampak se razširi na vsa industrijska mesta.

Mesarska petorica je izjavila, da je šla cena živalskim kožam navzgor, ker jih potrebujejo za izdelavanje usnja v Evropi. Tovarnarji, ki izdelujejo čevlje, pravijo, da se vsled podražitev kož podraže čevlji v jeseni za pet in dvajset odstotkov.

Mlinarski interesi so se sešli, da se dogovore glede znižanja cen in moke, ki jo bodo izvažali. Kdo jim naj verjame? Delavske gospodinjice še ne občutijo, da je cena padla in radi tega šepetajo med seboj, da so mlinarski interesi zborovali, da se dogovore, na kakšen način udarijo Evropo tako hudo kot Ameriko.

Navijanje cen pa povzroča, da delavci zahtevajo povišanje mezd. Podjetniki nočejo privoliti v povišanje mezd in tako nastanejo stavke. Komaj je končana ena stavka, izbruhnejo tri ali pa še več novih.

Ce delavska gospodinja ne more izhajati pri sedanjih cenah z moževim zaslužkom, kako naj izhaja, če se živila podraže. Ona pove svojemu soprogu, da njegova mezda ne zadostuje za prehranitev družine. Delavci ne morejo prisiliti trgovcev, da znižajo cene, kajti če bojkotirajo ene vrste živila, se prično dražiti druga, po katerih ljudstvo sega. Ne preostane jim torej drugega, kot da zahtevajo od svojih delodajalcev, da jim povišajo mezdo. To je edina pot, da si delavec v času draginje pomaga, če noče počasi s svojo družino in pri trdem delu umirati lakote.

Toliko delavskih stavk še ni bilo v Združenih državah, kot jih imamo sedaj.

Vzrok?

Draginja!

Tetka je dobila novega sotrudnika! — Tetka s sv. Klare ceste je dobila novega sotrudnika, časnikarsko moč prve vrste, ki nima para na svetu. Slavní dozda ne odkrit slovenski časnikar se podpisuje z M. K., kar najbrž pomeni "Mali koritar". Da naši čitatelji ne dvomijo o njegovih sposobnostih, podamo kratek proizvod njegovega duševnega dela.

"Jugoslavija je zdaj najboljša dežela na svetu. To je pravi raj, ki daleč prekaša stari svetopisemski raj.

Ljudstvo nič ne dela, ampak samo je in pije. Po ulicah tekajo pečeni prašički, vanje so zasajeni noži in vilice. Človeku je treba stegniti le roko, pa si odreže kos okusne pečenke. Po zraku letajo pečeni golobje, divje race, jebece, prepelice in druge ptice. Kadar so ljudje lačni, odpro usta in pečena ptica jim pripravi vanje. Strehe so pokrite s potvicami, sladčicami, sirovimi in orehovimi štruklji, drevje se šibi pod težo najokusnejšega sadja, reke in potoki so se spremenili v pivo, eviček in druga plemenita vina. Delavci in kmetje prebivajo v krasnih palačah, da se ne dolgočasijo se vozijo z letali na sprehod. Vojakom se godi kot Rado Murnikovemu Janezu v Deveti deželi. Vzlic takim krasnim razmeram se pa najdejo nezadovoljneži, ki zabavljajo takim krasnim razmeram, kakršnih ni nikjer drugje na svetu. Neki socialist Anton Kristan, ki je minister, torej bi moral biti zadovoljen s temi razmerami, pa kliče ognje in žveplo na vlado in ji očita, da nič ne stori za zboljšanje življenjskih razmer v Jugoslaviji. Govore tega strašnega zabavljivca pa prinašajo listi, ki podpirajo Jugoslovansko republikansko združenje iz enostavnega razloga, ker ne privoščijo jugoslovanskemu ljudstvu teh dobrot, ampak žele, da strada, prezeba, hodi nago in se k večjem enkrat v tednu naje nezabolenega ovsenega soka.

Tako je sanjal "Mali koritar", ko mu je v sanjah plavalo korito, polno dinarjev pred očni in je željno stegoval svoji roki po njem. Kdor ne verjame, lahko čita sanje "Malega koritarja" v sanjskih bukvicah, ki so zdaj poznane tudi pod imenom "Stara, brezzobna in klepetava tetka s sv. Klarine ceste."

DOPISI.

La Salle, Ill. — Vroči dnevi se poslavljajo in hladni jesenski čas se približuje in z njim dolge noči in kratki dnevi. Valed tega si želijo rojaki domačih dobrih zabav.

Največji užitek ima pa vsakdo pri vpriporitvah lepih dramatičnih predstav, za katere se gotovo vsakdo zanima. Da je temu resnica, so pokazali tukajšnji rojaki lanske sezone, ko je tukajšnji dramatični odsek "Soča" vpriporil nekaj krasnih narodnih dramatičnih iger, za katero so se tukajšnji rojaki zelo zanimali ter obiskali vsako predstavo v velikem številu.

Da pa rojaki ne bodo mislili, da je tukajšnje dramatično društvo "Soča" popolnoma zaspalo, opozarjam vse tukajšnje rojake, da je imenovano društvo sklenilo, da vpripori v kratkem času lepo narodno igr "Cigani", katere je vsakozl jako zanimiva in poleg tega tudi polna pristnega humora.

Opozarjam vse člane tega dramatičnega društva, da se polnoštevilno udeležijo seje, katere se vrši v torek, t. j. 26. avgusta ob pol osmi uri zvečer v prostorih "Slovenskega Narodnega doma". Opozarjam tudi one rojake, kateri še niso člani tega društva ter imajo veselje do dramatike, da se udeležijo te seje ter pristopijo k temu društvu.

Na ti seji se bodo razdelile vloge za igr, katero nameravamo vpriporiti in da ukrenemo vse potrebno za naše bodoče delovanje.

Opozarjam še enkrat vse rojake na to velevažno sejo za vse rojake v tukajšnji naselbini, da se late udeležijo v polnem številu.

Fr. Ravnikar.

Waukegan, Ill. — Dramatični odsek Italijev S. N. doma vpripori dne 27. septembra, t. j. v soboto večer, "DIVJEGA LOVCA" narodna igra vtrih dejanjih s petjem. Dne 9. novembra t. j. vpripori krajevna organizacija št. 14. J. R. Z. "KATO VRANKOVIČ" socialna drama v treh dejanjih. Leta organizacija priredi domačo zabavo s plesom dne 13. septembra, t. j. v spodnjih prostorih S. N. D. Vstopnina za odrasle 25c.

Rojaki! Veliko zabave se vam obeta, in mi bomo pazili, da jo bomo prav in točno izvršili. Na vam je pa ležati, kakšen uspeh bomo imeli. Igralci obeh omenjenih iger se trudijo zato, da bi vam ustregli. Mi jim pa izkážimo hvalečnost vsaj na ta način, da jih pridemo gledati. Da bi delali velikanske oglašne s slikami, z velikimi črkami in kričočim besedilom, kakor je to navada ameriških blikamenov, tega mi ne moremo, ker nimamo denarja niti za najbolj potrebne reči. Denar, s katerim plačate vstopnino; ne gre privatni osebi v žep, ampak v društveno blagajno, da moramo kriti stroške zopet pri drugi enaki prireditvi. In čim večji bodo naši dohodki, tem večji in okusnejši bodo izdelani naši programi.

Naš dramatični odsek misli vpriporiti po novem letu šaljivo burko, skozinskoz smešno, igra je v treh dejanjih. Toda imena zaenkrat ne bom še povedal. Če se pa te dve igri "DIVJI LOVEC" in "KATO VANKOVIČ" prav dobro obnesejo, bomo prav gotovo tudi to burko vpriporili.

J. . .

Is Wyominga. — Pa pravimo, da imamo moderno urejene postave. Jaz pa pravim, da ne. In lahko to dokazem.

Dobro se še spominjam nekaj let nazaj, ko so mi drugi plačevali, da sem jih hranil. Toda tukaj v deželi polna imajo pa vse druge postave in človek mora plačati, da hrani druge in sicer s svojo lastno krvjo. Da ne boste mislili, kaj napočeno, moram pojasniti, da sem moral hraniti namreč razne vrste sjenice in grile. To se je zgodilo v mirni noči, ko sem se ves utrujen vlegel v posteljo ter hotel počivati. Toda te zverine mi niso dale miru celo noč. Premišljevali sem začel, kaj naj ukrenem, toda nobena pametna ideja mi ni prišla na misel. Da bi dobil kakšno boljšo posteljo in sobo, se mi je dozdevalo nemogoče in radi tega sem se udal v boljšo gnačo ter si mislil, ako drugi prelivajo svojo kri za demokracijo, jaz naj jo za stenice in grile in naj se še ti nalezajo jetike.

Ko sem potoval po južni Dakoti, se mi je najbolj dopadlo mesto Lead, kjer so menda največji zlati rudniki na svetu. Človeku zastane noga, ko zagleda vse te velikanske naprave tako visoko v gorah za pridobivanje zlate rude iz osrčja zemlje. Ruda ni posebno bogata na zlatu, toda pridobiva se v tako velikanski množini, da se izplačajo vsi stroški za pridobivanje late. Koliko je rudnikov v okolici tega mesta, mi je nemogoče povedati, ker sploh vse gorovje vsebuje zlato rudo. Vse rudnike lastuje "Homestake Co.", katere družba lastuje okrog šestdeset kvadratnih milj sveta. Vseh delavcev je vslužbenih okrog pet tisoč, kateri so pa jako slabo plačani v primeri s sedanjem draginjo. Najnižja plača je \$3.85 na dan in najvišja pa \$4.25. Delavske organizacije sploh nobene ni.

Okolica je jako romantična in vse gorovje je gosto obraščeno z borovim in brezovim drevjem. To mesto se nahaja okrog 5000 čevljev nad morako gladino in radi tega je zrak čist kot ribje oko.

Slovenec je jako malo tukaj, menda okrog deset vseh. Biva pa tukaj več Dalmatincev. Največ je pa Ircev in Fincev. Slovenci se vsi napredni ter se zanimajo za slovenske napredne časnike in radi tega sem imel jako lahek posel tukaj pri pridobivanju naročnikov za list "Prosveta". Radi tega se prav lepo zahvaljujem vsem tamkajšnjim rojakom za njih gostoljubnost ter postrežbo in naklonjenost. Pozabiti pa tudi ne smem gostoljubnih rojakov v Central Cityju, ter v Dietz, Wyo.

Fr. Riehter, potovalni zastopnik "Prosvete".

Sheboygan, Wis. — Tukajšnji kraj je jako prijazen in podnebje je tudi bolj zdravo, kakor na jugozapadu. Mesto leži na zapadni obali Michigananskega jezera ter ima okrog 35.000 prebivalcev. Jugoslovanci je naseljen v tem mestu okrog 3000. Draginja je pa tudi v tem mestu neznosna in delavske plače so pa nizke, in človek se mora čuditi, kako da more ljudstvo živeti z zaslužkom, katerega imajo v tukajšnjih tovarnah.

Stavka v tukajšnjih usnjarnah še vedno traja in je na stavki precejšnjo število Jugoslovancev. Ti se še najbolj držijo. Izmed Slovencev je edina stavkokaznja kuharica tukajšnjega gospodarnice. Nekdanji kajzerjevi podaltniki so pa večinoma vsi stavkokazni. Dobilo se pa tudi izjeme in so zelo agili člani tukajšnje delavske organizacije. Najdejo se pa tudi še med Slovenci delavci, katerim je delavska strokovna organizacija deveta briga in ti so največ oni, kateri jako pridno zahajajo v cerkev. Nekateri so še tega mnenja, da je vse ono pregrešno, kar nima nič opraviti z cerkvijo in kjer nimajo gospodnišar za govoriti. Ako jim družba odtrga pri plači pa pravijo, ja, je še tako božja volja, naj se pokorimo za naše grehe, saj bomo na onem svetu bogato poplačani za vse trpljenje in muke na tem svetu. Sploh, kaj pa hočemo z ljudmi, kateri so tako udani v božjo gnačo in se jim zdi največji greh zahtevati od družbe večjo plačo, ker to je proti četrti božji zapovedi, po novi razlagi patra v Chicagu.

Toda, rojaki, kolo časa se vrti in svet vedno bolj napreduje v naprednem smislu. Ljudstvo mora iti z duhom časa naprej, sicer zaostane. Ljudje ne morejo ustaviti tega, in ako se vsi vprejo organizacijami strokovnimi in političnimi. Ne organizirane delavstvo je dandanes isto, kot ladja na morju brez vesla in jader. Toda teško je nekatera ljudi o tem prepričati. Toda med vsemi narodi tukaj so ravno Slovenci oni, kateri se največ brigajo za delavske organizacije, strokovne in politične. In to vse je vseh slovenskega naprednega časopisa, za katerega se tukajšnji rojaki jako zanimajo. Menda že ni hile tukaj, kjer bi ne bili naročeni na kak napredni list.

Le tako naprej rojaki po začetni poti in priti moramo do zaželjenega cilja.

Naročnik "Prosvete."

La Salle, Ill. — O delavskih razmerah ne bom poročal, ker so že drugi dopisniki dovolj poročali o tem. Omeniti pa hočem nekoliko o tukajšnjem "Slovenskem Narodnem domu", kateri je velikega pomena za vse tukajšnje Slovence.

Še dobro se spominjam ko sem prišel iz starega kraja v Zdr. države za boljšim zaslužkom, kot sem ga imel v starem kraju, in kot vsi rojaki, kateri so se izselili iz stare domovine. Toda veliko je bilo moje začudenje, ker drugi narodi nas niso poznali pod pravim imenom, pač pa so nas nazivali "Austrians". Tega so največ krivi prvi voditelji slovenskega naroda v Ameriki, ker so sami nazivali s tem imenom, da so ostali "zvesti" našim tlačiteljem v razpadli avstro-ogrodni monarhiji in s tem hoteli pokazati svojo pasjo poniznost s tem, da so se nazivali "Avstriji" mesto, da bi povedali svoje pravo narodnostno ime. In ravno radi tega so imeli Slovenci največ nepriklj in sicer nepotrebnih v raznih javnih uradih, posebno še za časa vojne. In kdo so bili prvi po silni voditelji Slovencev v Ameriki? Tega mi ni potreba omenjati, ker vsakdo dobro ve, ako se le oare na nekatere slovenske naselbine, kjer se še vedno blišči napis nad cerkvenimi vratmi "Austrian Church".

Ako sem komu omenil, da sem Slovenec, me je ravno tako debelo gledal, ko-kot da bi mu omenil kak polnoma divji narod v južni Afriki ali pa afriških otokih. Veliko težave smo imeli zavedenji rojaki, da smo prepričali ameriško ljudstvo in ameriško javnost, da smo mi Slovenci ne pa "Austrians", kakor so nas vedno nazivali. Opozarjam in apeliraj na vse Slovence, da naj se vsepovedo imevanje Slovencev ne pa s krivičnim imenom "Austrians", ker nismo bili, nismo ne več in nikdar ne bomo. Sploh tega naroda, "avstrijskega" namreč ni nikje, na zemlji, to je bila le država, katero je vendar enkrat vrag poiztrgal. Kdorkoli vas vpraša, kake narodnosti da ste, ali kaj da ste, odgovorite mu "Slovenec" sem.

V tukajšnji naselbini, ali bolje rečeno v tukajšnjem mestu, so nas pričeli spoznavati, da nismo Avstriji, ampak Slovenci, ko smo pričeli graditi "Slovenski narodni dom", ko se je pričela dvigati stavba, katere je v ponos naselbini. Tu rojeni narodi so spoznali, da smo mi narod, kateri hrepeni po izobrazbi in kulturi ter da se zanima za napredek. Pričeli so nas tudi spoštovati ter vpoštevati kot avoboljuben narod, ko so se znebili predsodkov, katere so imeli prej proti nam. In kdo je k temu največ pripomogel? Edino zavedni rojaki, kateri se niso ustrašili ne žrtve, ne dela. Ampak ali so pogumno na delo in imeli so krasen uspeh. Ko bi bil na imeli nekatere tukajšnje zagrisence proti vsakemu napredku, imeli bi mesto "Slovenskega narodnega doma" veliko cerkev in bi nas še vedno imenovali "Austrians" mesto Slovence.

Kar se tiče koristi "Doma" za nas Slovence, upam, da ni treba veliko pojasnjevati, ker vsak rojak dobro ve, da jih imamo toliko, da niti sami ne moremo prečiniti. Ozmimo se samo na društveno življenje, kako je sedaj vse bolj živahno, odkar lahko zborujemo v prostorih "Doma"; prej smo se morali potikati po zaduljih in temnih luknjah, katere so nekateri imenovali "dvorane". Koliko koristi imamo tudi na delavskem polju, ker imamo sedaj saj primerno dvorano za razne shode, kjer se posvetujemo o tako potrebnem delavskem vprašanju. V veliki dvorani imamo tudi ličen in primeren oder, da lahko prirejamo razne dramatične predstave in se na ta način izobražujemo. Poleg tega prirejamo razne zabave in veselice ter predavanja v prostorih tega "Doma". Kajti tudi zabava je ravnotako potrebna za vsakdanjo življenje, kot hrana in zrak. Tudi priprisi delavce je potreben zabave in sicer še bolj, kot pa oni, kateri nič ne sejejo in tudi nič ne žanjejo, ampak žive na stroške delavskih žuljev.

Radi tega apeliraj na vse rojake v tukajšnji naselbini, da z ozirom na nepregledne koristi, katere imamo od "Doma", se od svojeve kampanji, katere se prične, da se poplačajo vsi dolgovi, katere imamo še na polopiju. Opozarjam tudi delničarje, da po kupijo delnice, kolikor jim je le mogoče. Mesto, da bi plačevali obresti tujcem, je bolje, da si jih razdelimo med seboj in na ta način bomo napredovali tudi v gospodarskem oziru.

Opozarjam vse delničarje in rojake sploh, katerim je le količ kaj mar napredek slovenske na-

selbine, da se udeležijo prihodnje izredne seje, katere se vrši 24. avgusta t. j. popoldan, na kateri se bo ukrenilo vse potrebno za prihodnjo kampanjo, katere se prične takoj po seji.

Na zadnji seji ravnateljev "Slovenskega narodnega doma" je bilo tudi sklenjeno, da se priredi še en piknik ali izlet v korist "Doma" in sicer 31. avgusta t. j. na navadnem prostoru za bolnišnico, kateri prostor je dobro znan vsem rojakom. Ker je ta prostor jako prijazen in ker Slovenci ljubimo naravo, sem prepričan, da se bodo rojaki udeležili te veselice v polnem številu.

Sploh, geslo mora biti vseh tukajšnjih rojakov, kateri se zanimajo za napredek, "Slovenski narodni dom" mora biti prost vsakega dolga in biti mora popolnoma last naroda. Upam, da bomo lahko rekli ob prihodnjem letnem običnem zboru, da smo izvršili delo, katere nam je v ponos in da bodo še pozni rodovi priznavali, da je tukaj živel narod, kateri se je zanimal za napredek in izobrazbo.

Delničar.

Wenona, Ill. — Delavske razmere v tukajšnji okolici so še dosti povišane in delamo vsaki dan razun nedelj in postavnih praznikov. Zaslužek je pa odvisen od delavca in prostora, kateri pa nikakor ne zadostuje v današnji draginji, ker so vse življenske potrebščine tako drage. Cene živilom se bodo morale znižati ali bodo pa mogli plače povišati, da se bodo delavci vsaj pošteno mogli preživeti.

Od gl. tajnika SNPJ sem dobil nabiralne pole za nabiranje prostovoljnih prispevkov za oskrutele otroke v stari domovini. Nevedoč, da je še kak drug rojak v tukajšnji naselbini dobil nabiralne pole za nabiranje prostovoljnih prispevkov v ravno ta namen, sem se podal na pot ter prišel nabirati darove. Dobil je namreč nek Hrvat, Geo. Kožar, nekatere nabiralne pole od neke banke v New Yorku, katere ime ni ni znano. Omenjeni rojak je imel sedemkrat boljši uspeh pri nabiranju kot jaz. Dobil je cele tri tukajšnje premogovni družbi \$25.

One rojake, katere je on izgrešil, sem obklical jaz in sem imel še precejšen vseh. Obklical sem tudi Italijane, kateri so vsi darovali.

Darovali so sledeči: J. Werbiech \$2.—; Tony Canale (Italijan) en dolar; Mike Cernich, en dolar; John Žilko, en dolar; Ignatz Erchul, en dolar; Lovrene Lindholm, 50c; S. Franchmont, 50c; Rose Sceuffo (Italijan), 50c; John Cesar, 50c; Ignatz Tomineček, 50c; Albert Grohel, 25c; Galil Liberi, (Italijan) 25c; Joe Mrgele, 25c; John Canale (Italijan) 25c; Gabrielli Benonti (Italijan), 25c; John Benonti (Italijan), 25c; Sam Bravata (Italijan), 25c; Dominio Bravato (Italijan), 25c; Angela Breuce, 25c; Frank Tomineček, 25c; Frank Kern, 25c; Skupna vsota \$11.25.

Ignatz Tomineček, nabiralec.

Forest City, Pa. — Od svojega brata v starem kraju iz Terbovelj sem dobil pismo, v katerem mi poroča sledeče:

... Zdrav sem še, toda godilo se mi je zelo slabo, ker nismo mogli ničesar dobiti niti za denar, zastoj pa še manj. Star sem že 52 let, pa tako slabo se mi še ni godilo, kot ravno v sedanjí vojni. Sedaj je še nekoliko bolje, toda draginja je pa tako velika, da je groza. Slanina je 30 kron kg. bela moka po pet kron 30 vinarjev kg. krompir po 20 kron merik, vino 10 do 12 kron liter, mleko dve kroni liter, eno jajce 80 vinarjev, sladkor šest kron kg. meso 16 kron kg. Zaslusimo pa od 18 do 30 kron na dan, potem pa lahko razvidiš, kako živimo. Delam še vedno tam, kot sem takrat, ko si ti odšel od tukaj.

Iz tega pisma se razvidi, da so privatni izkoriščevalci vsepovedno delu in da izkoriščajo delavce v vseh državah enako.

Upam pa, da se bodo razmere uredile in da se izkoriščanje ne bo trajalo večno.

Frank Rataje.

Pojaka mobilizira moko od 20 do 40 let.

London. — Iz Vrhovne javljajo, da je poljska vlada poklicala k vojni vse telesno sposobne moške od 20 do 40 let. Mobilizacija je pojasnjena, da grozi vojna z Nemčijo zaradi gornje šlitije.

KONVENCIJA DELAVSKE STRANKE

Chicago, Ill. — Te dne se je vršila konferenca zastopnikov delavske stranke. Na konferenci je bilo devet in trideset zastopnikov iz devetih držav. Nestranska liga, ki reprezentira politično organizirane ameriške farmarje, kateri so se strgali z verige starih političnih strank, je bila zastopana po bratskem delegatu. Konferenca je sklenila, da se skliče prva konvencija delavske stranke za Združene države v novembru, na kateri pričakujejo, da bo od 2.500 do 3.000 delegatov.

Konvencija bo sestavila program in sklenila, če v letu 1920 postavi svojega kandidata pri predsedniških volitvah. Če se konvencija izreče, da se udeležiti stranke predsedniških volitev, tedaj bo tudi imenovala predsedniškega in podpredsedniškega kandidata.

FRANK P. WALSH IN ANGLEŠKI KRALJ

New York, N. Y. — Frank P. Walsh, bivši predsednik delavskega vojnega odbora in predsednik ameriške komisije za svobodo Ireev, je karakteriziral svet kot ogromno ječo in angleškega kralja Jurija kot njenega ječarja, ki je podal protest, ker dovolijo razni državni departmenti Angliji, da brani ameriškim državljanom potovati po Veliki Britaniji in njenih kolonijah. Priporočal je, da se v ligi narodov ustanovi skupno tajništvo, da varuje pravice državljanov vseh narodov, mesto da imamo eno samo tajništvo "v senci westminsterskega stolpa".

Navedel je slučaj John A. Murphyja, ki je prošil za potni list iz Pariza v London. Zahteva je bila predložena angleški vladi, ki jo je odbila.

Svojo izjavo je zaključil z besedami:

"Da prične vladati prava demokracija, tedaj morajo razbiti jetniška vrata, ki so bila po vsem svetu zgrajena s sistemom potnih listov, demokratije, ki pravilno razumejo besedi svoboda in prostost."

BOJ PROTI SLADKORNIM PROFITABJEM

Chicago, Ill. — Državni pravdnik Clynne je vložil tožbo, da plača Charles Pope, predstojnik sladkorne kompanije v Riverdal, Hooverjevi živilski administraciji petnajst tisoč dolarjev, ker je jemal previsok profit in tako kršil živilski zakon.

Cena za sto funtov sladkorja je bila določena na devet dolarjev in kdor je vzel več profita, kot je bilo zanj določenega, je prelomil živilski postav.

Distriktni državni pravdnik je določil ceno za funt sladkorja na enajst centov. Dasi ravno se ni izrazil, kdaj stopi ta cena v veljavo, je njegove besede razumeli tako, da določena cena postane takoj veljavna.

Pozval je k sebi trgovce na debelo in jim povedal, da bo stal funt sladkorja v prodaji na drobno v Chicagu na enajst centov, proti trgovcem na debelo, ki bodo prodali trgovcem na drobno sladkor po tako visoki ceni, da ga bodo morali prodajati po višji ceni, bo uvedeno kazensko postopanje.

Aretiran je bil John E. Bunker, podpredsednik in ravatelj John F. Campbell kompanije. Tiranica proti njemu je bila izdana že v soboto, toda oblastveni organi ga niso dobili v pisarni. Zdej se je sam izročil oblastim. Zvezni komisar Mark A. Foote je zanj določil pet tisoč dolarjev poroke.

ZAKLAN PRASČO PET IN DVAJSET LET NA LUDU

Detroit, Mich. — Uradniki justičnega departmanta, ki zdaj pregledujejo hladne shrambe in ledenice, izjavljajo, da so našli prasičca, ki je počival pet in dvajset let v ledenici.

Ali ni skrajni čas, da pridejo vse ledenice in hladne shrambe, ki služijo za vakuiziranje mesa in drugih živil, pod strogo vladno nadzorstvo?

Plemeniti izgredi v Kanadi. Montreal. — Tukaj se v tork izbruhnila izgredi in boji med črne in belopoltnimi. Neki samorec je bil ubit. Vojacke rezerve so zastrašile zamorski del mesta.

Inozemstvo.

Američani morda invadirajo gorajo Sibirijo

Pariz. — V gornji Sleziji divjajo krvavi boji med Nemci, Poljaki in komunisti. Ako ne bo kmalu miru, namerava vrhovni svet mirovne konference poslati tja ameriške, francoske in britanske čete, ki okupirajo sporno deželo. Iz Berlina javljajo, da so pretrgana vsa pogajanja med Nemci in Poljaki.

Anglija zatira irske republikanske liste

London. — Iz Dublina poročajo, da je angleška policija ulomila v uredniške prostore ondote galskega sinfeinovega lista "The Irishman" in zasegla vse listine. Zadržala izdaja lista, ki je imela ravno iti v tisk, je bila zaplenjena.

Posiljanje ameriških živil v Budapešto je ustavljeno

London. — Iz Budapešte javljajo, da je ameriška živilna komisija ustavila pošiljanje živil na Ogrsko, kajti Rumunci še vedno rekvirirajo vse blago. V Budapešti vlada kaos. Avstrija je pripravila svoje čete na vzhodni meji v svrhu, da reokupira zapadni del Ogrske.

Spopad med ameriški in nemški pomorščaki

Kodanj. — V Neufahrwasserju (štiri milje severno od Gdanskega) je zadnji tork prišlo do spopada med ameriški in nemški pomorščaki. V imenovanem pristanišču se nahaja ameriški rušilec "Hale" in pomorščaki, ki so se mudili v mestu, so se spri s pomorščaki nemške križarke "Frankfurt" v neki plesni dvorani. Sledil je boj na ulici in Američanom so pomagali Francozi, ki imajo tam tudi svojega rušilca. V boju so bili ranjeni štiri Nemci. Straža je razpršila bojelnike in Američani ter Francozi so se morali vrniti na ladje.

Ameriški živilni upravitelj je določil svojo nalogo

Dunaj. — Herbert C. Hoover, ravatelj ameriške živilne komisije v Evropi, se je mudil tukaj 18. avgusta na potu iz Varšave v Pariz. Hoover je izjavil, da je v žetvi v Evropi končana naloga ameriške živilne komisije in on ima še samo zaključiti račune. Po odredbi ameriške in zavezniških vlad je nadzoroval razdelitev živil, premoga in drugih potrebščin do žetve. Dejal je tudi, da je bila letošnja lakota v centralni Evropi največja od časa tridesetletne vojne, toda lakota leta 1919 ni tirjala človeških življenj, čeprav je povzročila veliko trpljenje. Amerika bo nadaljevala s prehrano treh milijonov otrok dokler se ne vrnejo normalne razmere, oziroma dokler bo imela v ta namen dovolj denarja na razpolago.

Nemška aristokracija berači za denar

Berlin. — Bivši nemški aristokratje in princ, ki so se nekoč valjali v bogastvu, so danes berači ali pa tako blizu beraške torbe, da bi bilo treba precej "finančne mazila," ako jih hočejo njihovi prijatelji postaviti na noge. Vest o bankrotu nemških princ, grofov in drugih nižjih plemenitih je prišla na dan te dni, ko je policija zasedla plemenite tihotapece, ki so hoteli zmanjšati Denar je bil namenjen za gladojočo plemenito gospodo v Švici. Zadeva je izročena nemški vladi. V tihotapski aferi je prizadeta tudi neka bivša princesa, ki je stala precej "visoko" v kaiserjevih krogih.

"Die Freiheit", glasilo neodvisnih socialistov, ki piše bolj obširno o tej stvari, lakonično poziva bankrotirane aristokrate, da li so sprejeli pravila z ozirom na njihovo čast. Preje je bilo v navadi, da je častnik nemške armade izvršil samomor, če je padel tako nisko, da ni mogel več plačati svojih dolgov. Ker so častniki bili poglavi aristokratije, je omenjeni list mnenja, da bi se morali zdej vsi postreliti, ako bi kaj drže do svoje časti.

Bivši kaiser je menda tudi v kripeli, toda sedanja pruska vlada morda poskrbi, da ga reši

stramote samomora. Finančni minister je podal predlog, da se Viljemu enkrat za vselej izplača vsotica 170 milijonov mark. Socialisti pa nasprotujejo predlogu in vsakakor bo poražen.

Japonska se bo polastila Sibirije

Washington. — Dr. Sigman Ri, predsednik korejske republike, je izjavil v četrtek, da je Japonska storila prvi korak za ugrabljenje Sibirije, ko je imenovala barona Kata "poslanikom specijalne misije za Sibirijo".

Belgija je tudi dobila imperialistično vročico

Pariz. — Belgija se bo najbrž ravnala po zgledu Rumunije in drugih malih držav, ki so si z orožjem osvojile sporno ozemlje, ne da bi čakale kakšnih plebiscitov ali odlokov mirovne konference. Član belgijske mirovne delegacije je izjavil, da je Belgija že ista pogajanja z Nizozemsko zaradi ozemlja ob reki Scheldt in Limburgije in če Nizozemka ne privoli zlepa v koncesije, bo Belgija z orožjem okupirala dotično ozemlje.

Pershing v Italiji

Rim. — General Pershing, poveljnik ameriških armad v Franciji, je na obisku v Italiji. V sredo je bil v Benetkah in od tam je odšel na bivša italijanska bojišča.

Švicarska socialistična stranka je stopila v komunistično Internacionalo

Bern, Švica. — Zastopniki socialistične stranke v Švici so zadnji tork na izrednem kongresu v Bazlu zaključili s 318 glasovi proti 147, da stranka izstopi iz druge Internationale in se pridruži tretji (komunistični) Internacionali, katero je ustanovil Lenin v Moskvi.

Delavska stranka v Avstraliji je izključila komuniste

Sydney, Avstralija. — Izvrševalni odbor Delavske stranke je izključil vse tiste člane, ki so sodelovali pri ustanovitvi komunistične stranke v Avstraliji.

Albanci prosijo Ameriko pomoči

Pariz. — Albanska delegacija je v sredo poslala brojavko predsedniku ameriškega senata in senatorjem Lodge in Hitchcocku, prosila Združene države pomoči proti imperialističnim asedom Albanije: Grkom, Italijanom in Srbom, ki hočejo ugrabiti vse albanske ozemlje. Albanci prosijo, da se jim dovoli plebiscit za določitev novih mej.

Japonska vlada obljublja svobodo Korejcem

Washington. — Tukajšnje japonske poslanstvo je objavilo v sredo razglas japonske vlade, ki se glasi, da Koreja dobi v kratkem lokalno samovlado. Militaristična vlada bo nadomeščena s civilno vlado. Baron Saito, bivši minister zunanjih zadev, je imenovan guvernerjem v Koreji. Vojaška žandarmerija se umakne in na njeno mesto pride policija pod civilno kontrolo. Japonska vlada dalje obljublja, da uvede v Koreji sistem občinske avtonomije, ki bo temeljila na splošni volilni pravici. Mikado je izjavil, da Koreji bodo odsej imeli enake legalne pravice kot Japonci. Končno poročila mikadova vlada, da je

imela namen, podeliti te pravice Koreji. Za zadnjo spomlad (11), toda žal, (11) korejska revolucija je zadržala stvar.

Poljaki ušli v Litvo

Kovno, Litva. — Poljske čete so 17. t. m. prekorale demarkacijsko črto in zasedle kos litvanskega teritorija v provinci Suwalki. V Kovnu se vrše velike protestne demonstracije. Na tisoče oseb je protestiralo pred stanom francoske misije, da Poljaki s francoskim orožjem in strelvom napadajo Litvance. Francoski zastopnik je pa odgovoril, da Francija ni sama določila premirne črte in da je vsa ententa odgovorna.

HOOVER OPOZARJA AMERIKO PRED HABSBURŠKO REAKCIJO

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Je gotovi. Mirovna konferenca bo izdelala pogodbo kolikor je mogoče dokler ne bo potrebno baviti se s problemom, kateri ogrski vladi se imajo izročiti pogoji.

Zdej je potrjeno — kakor sem že poročal — da Anglija in Francija podpirata nadvojvodo Jožefa v Budapešti. Italijani, Jugoslavi in Čehoslovaki pa podpirajo Garamijo, voditelja socialistov na Ogrskem, ki je odklonil sodelovanje v Jožefovi vladi. Garami upa, da bo s pomočjo Jugoslovancov in Čehoslovakov izpodrinil Jožefove reakcionarje.

Združene države stoje na čudnem stališču. Namesto da bi nastopile odprto proti vladi Habsburžana, kakor želijo mnogi tujkajšnji resni opazovalci, cincajo ameriški zastopniki semintja, nevedoč kaj naj store. Ker Italijani in Jugoslavi odločno nasprotujejo povratku Habsburžanov, je upati, da bo to podlaga za kakšen sporazum med njimi. Tukaj se poroča, da Jugoslavi že kažejo več prijateljstva napram Italijanom.

Katoliški element na Francoskem se zgruva za Habsburžana na Ogrskem, kajti Avstro-Ogrski je bila pod Habsburžani močan stebel rimsko-katoliške hierarhije. Vatikani, dasiravno goje simpatije napram nadvojvodi Jožefu, je oprežno molče, ker ne bi rad poslabšal odnosov z italijansko vlado, stremčih za tem, da se ustanovi prijateljsko razmerje med Kvirinalom in pepeževo stolico.

HAZNANILO IN POZOR!

Čuvajte se nekega Fr. Lužarja, doma iz Jugerja pri Novem mestu na Dolenjskem. Star je okrog 34 let in se zelo rad smeje, da se mu svetijo pozlačeni zobje. On je sam in kamor pride na stanovanje in hrano, se prav ponižno obnaša, dokler se ne privadi gospodinj, ko se pa privadi hoče postati kar naenkrat gospodar in navadno vabi gospodinj na božjo pot. Kar se mu pa ni prav dobro posrežilo tukaj in se je moral vsled tega zagovarjati na sodniji dne 15. avgusta t. l. v Curmerville, Allegheny Co., Pa., in radi enakakega slučaja je moral že prej popihati iz Washington, Pa., ker se mu ni posrežilo odpeljati svoje žene, je pozneje prišel voditi sovraštvo proti meni. Navadno je zmiraj suh, ker se denar v njegovem žepu kaj nerad obdrži. Pazite pred tem tiškom. Frank Gortin, P. O. Box 265, Russelltown, Pa.

PRODA SE

moderna, dobre stoječa trgovina možkih oblač, klobukov, čevljev, i. t. d.

v Slovenskem Narodnem Domu, v La Salla, Ill.

Lepa prilika za podjetnega SLOVENCA.

Za vsa pojasnila in druge podrobnosti glede prodaje, obrnite se do lastnika

F. E. MORFARLE

642 First Street, La Salla, Ill.

NAPOVEDNIK

"Prosveta" piše za blagostanje ljudstva. Ako se strinjate s njenimi idejami, podpiraj trgovce, ki oglašajo v Prosveti. — V zalogi imam vse za vsakdanje potrebščine po zmernih cenah.

ANTON GORNIK

Marietta, Pa.

Sedaj lahko naročite list "Prosveta" svojem v stari domovini. List za stari kraj stane za celo leto \$7.00, za pol leta pa \$3.50.

Slovenska Narodna Podporni Jednota.

Ustanovljena 5. aprila 1904.

GLAVNI STAN: 2857-89 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

GLAVNI ODBOR ZA DOBO 1919-1922.

Izvrševalni odbor.

UPRAVNI ODBOR.

PREDSEDNIK: Vincent Caffer, 2857-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

PODPREDSEDNIK: Anton Hrat, Box 100, Coburnburg, Pa.

TAJNIK: John Verduker, 2708 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

SLAŠČIŠČNIK: Anton J. Turboc, Box 1, Clora, Ill.

UPRAVITELJ GLASILA: Filip Gdica, 2857-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

POROTNI ODBOR.

JOH. AMBRUSI, predsednik, Box 231, Cumnburg, Pa.

JOHN UNDERHILL, 408 May St., Springfield, Ill.

MARTIN SCHUMBER, Box 270, Barberton, Ohio.

JAN. RADICH, Box 423, Smithton, Pa.

FRANK SAMUEL, 5209 Prosser Ave., Cleveland, Ohio.

BOLNIŠKI ODBOR.

OSREDNJE OKROŽJE: Paul Burger, predsednik, 2857-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VZGLEDNO OKROŽJE: Rudolf Fichter, Box 426, Bridgeville, Pa.

ANTON RADICH, Box 73, Wild Haven, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Buler, Box 104, Grana, Kan., in Japonci.

LEE KUBAN, Box 348, Gilbert, Minn., in severozapad.

Nadzorni odbor.

MATT PETROVIC, predsednik, 18917 Waukegan Rd., Collinswood, Ohio.

JOH. AMBRUSI, 408 May St., Springfield, Ill.

JAN. KALAN, 1007 E. 74th St., Cleveland, Ohio.

Tiskovni odbor.

VINCENT Caffer, John Ambrusi in Matt Petrovic.

EDUKATIVNI ODBOR.

PREDSEDNIK: Frank Ahl, 2156 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

JOHN TRIELI, Box 107, Lawrence, Pa.

JOH. OVEN, 548 Englewood, Detroit, Mich.

JAN. KUBAN, 1101 E. 65 St., Cleveland, Ohio.

MARY UDEWILL, 1604 So. Rankin Ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI IZDAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6005 So. Clark Ave., Cleveland, Ohio.

ODGOVORNI UREŠNIK "PROSVETE": John Zverotich.

POROKI: — Vse denarne pošiljke in stvari, ki se pošljejo gl. izvrševalnemu odboru in izvrševalni odbor, naj se pošljejo na naslov John Verduker, 2857-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse denarne pošiljke pošiljate naj se pošljejo Paul Burgerju, tajniku izvrševalnega odbora v gl. uradu.

Vse prihodnje glavnice pošiljate v gl. izvrševalni odbor in naj pošljejo gl. izvrševalni odbor na naslov John Verduker, 2857-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vsi prihodnji na gl. izvrševalni odbor se naj pošljejo na naslov John Ambrusi, Box 231, Cumnburg, Pa.

Vse prihodnje prošnje za pomoč naj se pošljejo izvrševalnemu odboru Vincent Cafferju.

Vsi dopisi na drugi strani, namenjeni tajniku, morajo biti poslani v stari dom, kar je v stari in glavnici jednote, naj se pošljejo na naslov "Prosveta", 2857-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Rojaki Pozor!

Zelo važno! — Čitajte!

Po dolgi in teški borbi imate sedaj neposredno priložnost, da se uspešno pomagati trpljenju svojemu v stari domovini, če nimate polijeta denarne pomoči s posredovanjem spletno priznane

EMIL KISS BANKE PO KABLOGRAMU

To je neposredna zveza s Kranjsko, Stajersko, Spodnjo Koroško, Istrijo, Primorsko, Dalmacijo, Hrvatsko, Slavonijo, Bosno in Hercegovino in s denarnim zavodom

"PRVA HRVATSKA ŠTEDIONICA U ZAGREBU"

100 kron velja sedaj \$ 3.75

10,000 kron \$350.00

Za vsako brzojavno pošiljatev snajajo stroški \$2.50 ne glede nato, kolika je svota.

Vse denarne pošiljke se jamčene.

PRODAJA PAROBRODNIH LISTKOV V VSE KRAJE EVROPE.

Predno se podate na potovanje, vprašajte to tvrdko za potrebna pojasnila in navodila. V slučaju potovanja vam ta tvrdka prekrši potrebne pogoje, če ji dopolnite aro. — Vse potrebna pojasnila glede potovanja se dajejo osebno in plačano brezplačno.

Bodite vedno zelo opretni in ne poskušajte tu in tam s polijanjem denarja v stari kraj, temveč se vedno samopodobno obrnite na stare in vspešne priznane tvrdko, katere polijanje je nad DVAJSET let denar v Vase stari domovini in katere naslov je:

Emil Kiss, bankir,

123 Second Ave. cor. 8. St.

NEW YORK, N. Y.

Plačamo po 4% obrestih na hranilno vlogo.

Vstanovljena 1895. Posluje pod državnim nadzorstvom.

Henry J. Schnitzer State Bank

ENA NAJSTAREJŠIH BANK, KI STOJI POD STALNO DRŽAVNO KONTROLO

RAZPOŠILJA DENAR NA VSE KRAJE S POLNO GARANCIJO

PRODAJA VOZNE LISTKE ZA VSE ČRTE PO ORIGINALNI CENI

IZVRŠUJE VSE ZADEVE V STAREM KRAJU

Ki žele potovati v stari domovini, ki žele poslati denar ali kateri imajo opraviti katerikoli zadevo v stari domovini, naj se obrnejo na našo banko, ki služi svojim rojakom že preko 25 let v popolno zadovoljstvo in sigurnost.

VSESTRANSKA NAVODILA IN POJASNILA dobi vsakdo takoj v materinskem jeziku.

HENRY J. SCHNITZER STATE BANK

141 Washington Street New York, N. Y.

KASPAR STATE BANK

1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

Pošiljamo denar v stari domovino.

Sedaj lahko pošljemo denar v vse kraje na Slovensko, Hrvatsko, Dalmacijo in Istro.

Nadajte pošiljamo denar tudi v Srbijo, Bulgarsko in Romunsko.

Jamčimo za vse poslani denar, enake kot pred vojno, da bode hitro in točno izplačan.

KAPITAL VLOGE IN PROBITNO ZALOŽILO

100,000,000.

NOVICE IZ JU-GOSLAVIJE.

V ZASEDENI IDRILI.

Pismeno poročilo iz Idrilje od 25. julija t. l. Vse prebivalstvo je že nito italijanske vlade, katere je nasilna kot ni bila prej. Poročilo je nasilno napram domačinom posebno še napram ženam in dekletom.

Vsa okolica je polna vojakov, kateri imajo zasedene vsa pota in steze v Jugoslavijo. Posebno imajo močno zasedeno cesto, katere drža v žiri, Poljansko dolino in Logatec.

15. maja je bil velik piknik za celo italijansko posadko v Idrili. Posebno odlikovanje je dobil italijanski pešpolk št. 122, kateri se je menda jako hrabro boril ob Pijavi. Oklikovali so ta polk oziroma polkovno zastavo s kolajno v obliki petkronskega novca. Na ta dan se je zbralo vse vojaštvo, kakih pet polkov, iz okolice v Idriljo ter so imeli slavnostni sprevid iz Spodnje Idrilje v Zg. Idriljo. Glavna slavnost se je vršila pred hotelom "pri Črnem Orlu". Odlikovano zastavo je nosil polkovnik sam. . . Slavnostni sprevid je vodil nek general iz Vidma, kateri je prišel nalašč na ta dan iz Vidma.

Popoldne so pa vojak imeli nekako narodno veselico na travniku "pri Likvici". Imeli so vsakovrstne igre ter druge zabave. Toda bili so sami med seboj. Niti en Slovenec se ni udeležil te veselice, akoravno so vabili ljudstvo na vse načine, da bi se udeležili njih veselice.

Kakor hitro so prišli Italijani v Idriljo, so takoj odstavili vse javne uradnike ter jih nadomestili s svojimi. Odstavili so tudi vodstvo tukajšnje slovenske realke ter namestili svoje somišljenike. Novi ravnatelj je takoj prepovedal vsako slovensko govorico v zavodu. Toda dijaki, kateri so še vedno zavedni Slovenec, se ne zmenijo dosti za te odredbe. Radi tega je doletela že marsikateri dijak okrutna kazen. Kaznovanih je bilo pred par dnevi nekaj dijakov, ker so peli slovenski himno "Lepa naša domovina" in "Hej Slovani". Kaznovani so bili po osem ur "karerja".

Rayno tako so uvedli nove navedbe pri rudniku. Seveda, nastavili so takoj svoje uradnike, pristne Italijane, kateri odslavljajo slovenske delavce radi vsake malenkosti. Pod staro avstrijsko vlado je bila naredba, da je bil vsak rudar, po štiridesetletnem službovanju vpokojen. Italijani so pa skrajšali službeno dobo za pet let. Vseled te naredbe je bilo odslavljenih veliko rudarjev, katere so nadomestili s Italijani. Pripeljal so kakih petsto delavcev iz Italije.

Ko so uvedli italijansko denarno vrednost, so izdali tudi naredbo, da se bodo vršila vsa izplačila v lireh in da bodo plačevali delavce po ravno toliko lire na dan, kot so prej dobivali kron. Toda to je ostalo samo na papirju. Zasluske še vedno računajo na krono, izplačujejo pa v lireh. Lira je vredna tukaj sedaj dve kroni in pol. Razumno, da živila pa moramo plačevati s liremi. Kako imamo potem življenje si vsakdo lahko sam misli.

Italijanska vlada jako deluje na to, da bi se čim več moglo Italijanov naseliti po slovenskih krajih. To naseljevanje pospešuje na vse mogoče načine. Podeljuje podpore v denarji, blagu, in živežu, trazine kmetije in posestva jim daje zastoj. Italijanskim vojakom pa podari še 5000 lir, kateri se poroče s kako Slovenko. Razumno, da se mora zavezati, da ostane v "Veneziji Giuliji". Eden "ardit" se je že poročil s neko tukajšno Slovenko, katere je že obupala, da dobi kakoga slovenskega fanta. Ta "ardit" je dobil od vlade 6000 lir dote.

Prognan in deportacije so tudi na dnevnem redu. Vsakogar, o katerem le kolikaj sumijo, takoj aretirajo ter odvedejo v južno Italijo. Iz tukajšnje okolice je že kakih petdeset Slovencev interniranih. Za toliko se ve, za veliko oseb se pa še ne ve, ker jih na skrivnem odpeljejo, da nihče ne ve. Internirani so 10. julija tukajšnjega notarja Frank Tausza. Osumili so ga, da je bil v zvezi s bivšim rudniškim ravnateljem Beblerjem. Prišli so po noči ter ga odvedli.

Pustili mu niso niti toliko časa, da bi se poslovil od družine, žene in otrok. Zapustil je ženo in tri otročice. To kruto postopanje karabinerjev je vzbudilo veliko ogorčenje po celi okolici. Med potjo se mu je posrečilo, da je izročil malo sporočilo za svojo ženo, da naj zapre pisarno, ako se ne vrne v treh dneh.

Italijanske oblasti so pričele delati parke v vseh večjih krajih in sicer po italijanskem načrtu. Tako so napravili v Spodnji Idrilji pred župniščem velik park, ki ga čiji v sredini velika savojška zvezda in v sredi te zvezde je velika črka "E" sestavljena iz samih rož. Park se imenuje "Helenin park".

Enake parke so napravili celo na Krasu in po celi Vipavski dolini. V Gorici so n. pr. predelali vse prejšnje parke in poleg tega naredili še nekaj novih.

V Idriljski okolici je okrog ene divizije vojaštva, večinoma samih prostovoljcev, kateri so bolj nasilni, kot pa drugi, kateri so pri siljeni službi pri vojakih. Ti prostovoljci so večinoma sami pustolovi in veliko je med njimi tudi prostovoljcev, kateri so prišli iz Amerike. Ljudstvo mora veliko pretrpeti od teh vojakov, ker zahtevajo vsakovrstne stvari od vsakega obubožanega ljudstva.

Iz tega vzroka se ljudstvo jako izseljuje iz te okolice v Jugoslavijo, kjer imajo vsaj nekoliko boljše življenje, akoravno ne tako, kot bi moralo biti. Kakor se nekaj čuje iz Jugoslavije, tudi tam mora ljudstvo prenašati razna nasilja in preganjanja od strani političnih oblasti. Zato je menda vsa politična svoboda in kdor le količjak kritizira sedanji državni ustroj je v nevarnosti, da ga vtaknejo v ječo. Denuncijanstvo je v najhujšem cvetenju in sicer v taki meri, kot je bilo na Hrvaškem za časa banovanja Klen Hedevyara ali Čuvaja. Poročila prihajajo redno, akoravno jako pomankljiva radi stroge cenzure, kateri je uvedla sedanja srbska vlada, da raste splošna nezadovoljnost po celi Jugoslaviji posebno še v Sloveniji. V zadnjem času je uvedla vlada preko sod, po celi Sloveniji. Sploh je v zadnjem času zavladala cela anarhija. Ne vemo, kaj se bo izcimilo iz tega.

24. maja je imela italijanska okupacijska armada veliko slavnost v Gorici. Obhajali so namreč štiriletnico vstopa Italije v vojno. Vojaštvo so prepeljali v težkih armadnih avtomobilih radi nerednega železniškega obrata. Vseh avtomobilov je bilo dvanaest in trinaesti je bil namenjen za morebitne ponesrečene; bil je namreč od rdečega krifa.

Ljudstvo je v splošnem jako nezadovoljno s sedanjimi razmerami. Draginja je velika in splošno pomanjkanje v vseh ozirih. Poljska dela so vsa zaostala in letina bo letos jako slaba. Veliko polja je neobdelanega radi pomanjkanja delavcev. Večinoma so ostale same ženske za poljaka dela ker so bili vsi moški ali pri vojakih, ali ubiti ali pa v ujetništvu. Slovenec se le počasi vračajo domov iz vojnega ujetništva. Vsi so pa jako zanemarjeni in isčrpani radi velikega pomanjkanja hrane in zdravniške pomoči. Veliko jih je za umrlo v ujetništvu. Vsak, ki se povrne domov pripoveduje o brutalnem postopanju s ujetniki. Oni Slovenci pa, kateri sedaj spajajo v Jugoslavijo, so pa še vedno v ujetništvu in kakor se čuje, bodo še toliko časa ostali v ujetništvu, dokler se ne uredijo razmere med Jugoslavijo in Italijo. Italijani še posebno surovo postopajo s temi ujetniki.

Preteklo bo veliko let, predno se razmere popolnoma uredijo in da bodo nastali zopet normalni časi. Vsakdo jih že težko pričakuje, posebno še, da se razmere tako uredijo, da bodo za nas Slovence ugodne. Upam pa, da se bodo v kratkem in da se bo mirovna konferenca ozirala na želje ljudstva v zasedenih krajih.

Znižanje cen za živila. — Trst, 12. Tržaški gubernator je s dekretom od 7. t. m. odredil da se morajo cene za živila in za vse one predmete in potrebščine, ki služijo posredno ali neposredno za življenje, znižati za 30 odstot. in cene za jedi in pijače v gostilnah, kavararnah in javnih lokalih za 40 odstotkov. Noben trgovec in obrtnik ne sme zapreti svojega obrata, preden ne objavi ta svoj namen, vsaj tri dni prej politični oblasti, ki sme ukreniti glede u-

porabe blaga v dotičnem obratu. Kršitelji te odredbe bodo kaznovani s zaporom do 5 mesecev in z globami do 10.000 lir.

Tržaški sodrugi na delu. — Z ozirom na oblastveno odredeno znižanje cen živil in življenskih potrebščin, sta politična odbora socialno-demokratske stranke in strokovne organizacije v Trstu na svojem sestanku od 8. t. m. sklenile resolucijo, ki smatra to znižanje za nezadostno. Vendar jo vzame, kakor provizorično odredbo, na znanje s ozirom na sklope centralne socialno-demokratske stranke v Italiji, ki priporoča zbirati vse proletarske sile za velike mednarodne manifestacije, določene 20. in 21. julija (splošna protestna stavka) ter si pridržuje zopet v primerem hipu povzeti agitacijo, ne samo na enostavno znižanje cen, nego v svrhu, da se rešijo obširni in zamotani socialno-gospodarski problemi v komunistično razmerje. V političnem oziru zahteva nadaljna resolucija političnega odbora in strokovnih organizacij tržaške socialno-demokratske stranke, da mora biti tržaški mestni odbor takoj odstavljen, ker se je pokazal popolnoma nezmožnega, da bi rešil vsaj provizorično le eden od mnogobrojnih občinskih problemov, ki zahtevajo najnujnejše rešitve.

Vtihtapljenje ničvrednega blaga v Jugoslavijo. — Kljub prepovedi uvoza blaga iz Italije odnosno iz Reke, se je pričelo vtihtapljenje na debelo raznega ničvrednega blaga italijanskega izdelka iz Reke. Nekateri zakotni trgovci iz Ljubljane, Zagreba, Broda, Osljeke, Novog Sada, Sarajeva in še nekaterih drugih mestih dobavljajo po cele vagonne raznovrstnega blaga italijanskega izdelka iz Reke. Italijanski carinski uradniki so v zvezi s temi trgovci, ker zaslužijo veliko denarja od dveh strani in sicer od italijanskih trgovcev samih in potem pa še od jugoslovanskih, da pomagajo izvaževati iz Reke kupljeno blago. Jugoslovanski trgovci plačujejo vsako vprašano ceno za blago, katero velikokrat ni vredno še pol levic plačane cene. To blago, katero prodajajo italijanski trgovci, je vedno označeno s tovarniškimi znamkami raznih inozemskih tovarnih hiš, največkrat z znamko trdke J. F. Briggs Ltd., Victoria Street, Liverpool, ali Louis Le G. Pariz, manufakture de peaux chevreauz ali pa F. Blumental Company, Boston, Del. U. S. A.

Vse to vtihtapljenje blago ni nič drugega kot pravi "pof", pri katerem derejo ljudstvo s pretiranimi cenami. Ljudstvo je pa še tako zaslepljeno, daraje verjamejo tem brezvestnim oderuhom, da jim plačajo tudi vsako ceno in naj bo še tako visoka, dočim se pritožujejo, da morajo domašim trgovcem plačevati pretirane cene za blago, katero je v resnici dobro. Toda raje podpirajo one za kotne profitarje kateri žive na stroške ljudskih žuljev, kot da bi podpirali pošteno trgovce.

Tako je nekega dne došlo trideset vagonov raznega manufakturnega blaga na Reko. In to blago je bilo prodano v 24 urah in v teku tega časa je bila tudi vse od poslano v notranjost Jugoslavije. V ti zalogi je bila tudi velika količina čevljev za moške in ženske izdelane iz najlažjega blaga v Italiji. Označeni so pa bili kot da bi bili izdelani v tovarni "The Mennham Co." v Willingtonu v Ameriki.

Ti italijanski trgovci zatrjujejo, da so v direktni zvezi z raznimi tovarnarji v Zdr. državah, Franciji in Angliji. Toda resnica je pa, da je vse to blago izdelano v raznih tovarnah v Italiji.

Sladkor iz Čehoslovakije. — Minister za prehrano je vprašal finančno ministrstvo za 15 milijonov kredita, da naroči potrebni sladkor iz Čehoslovakije. Toda, kakor se poroča iz Beograda, je finančno ministrstvo odklonilo ta kredit iz enostavnega razloga, da nima denarja na razpolago. Radi tega je od naročenega sladkorja došlo samo 40 železniških voz sladkorja v Zemun, katerega bodo razdelili med prebivalstvo.

Finančno ministrstvo nima dovolj denarja za prepotrebni sladkor, toda denarja ima pa dovolj za razne nepotrebne stvari, kot za vzdrževanje armade in velike častniške plače ter za preganjanje delavskih voditeljev in listov. To je ono gospodarstvo, katero poveličujejo nekateri frakarji v de veta nebesa. —

POTOP. Zgodovinski roman. Pisatelj M. Sienkiewicz. Poslovenil Podravski.

"Ponavljam, kar sem ti bila rekla, da te nočem poznati, niti videti, akoravno bi mi bilo to težko, akoravno bi mi imelo srce poiti radi tega. Takih krivic, kakršnih si bil prizadel ljudem, ni moči poravnati s premoženjem, niti poplačati s denarjem, ker s tem ne vzbudiš mrtvih. Nisi pa tudi izgubil svojega imetja, marveč slavo in dobro ime. . . Nap ti oprostite oni, nad katerimi si izvršil krivico, pa ti tudi jaz odpustim, naj te oni sprejmejo v svojo sredo, pa te tudi jaz sprejemem, naj se oni prvi potegnijo zate in te opravičijo pred menoj, pa hočem rada uslišati njihovo prošnjo. Ker se pa to nikdar ne more zgoditi, torej si išči kje drugje sreče ter prosí Boga, naj ti odpusti voje grehe. . ."

Gospodična Aleksandra je poročila s solzami vsako besedo svojega pisma. Potem ga je zapечатila s Bilevičevim prstanom ter ga sama izročila poslanec.

"Od kod si. . ." je vprašala žudnega človeka, ki je bil bolj podoben kmetu nego služabniku.

"Iz gozda, gospodična."

"Kje biva tvoj gospodar. . ."

"Tega ne morem povedati. . . Rečem pa, da je jako daleč odtod. . . Jaz sem pet dni jezdaril ter grozno utrudil svojega konja."

"Tu imaš srebrnjak! Ali je zdrav tvoj gospodar. . ."

"Zdrav je kakor zub."

"Ali ne trpi gladi ali pomanjkanja?"

"On je bogat človek."

"Pojdi z Bogom!"

"Klanjam se gospodični!"

"Čakaj, povej gospodarju. . . naj mu Bog — pomaga. . ."

Poslanec je odšel in znočilo se minili dnevi, tedni brez vsake novice o Kmitcu. Paš pa so dospeli javne novice, ena groznejša od druge. Vojaka oltarskega je čimdalje bolj poplavljal ljudstvo. Zavezo se že bila vojvodstva: pološko, smplensko, vitebako, mistislavsko; minsko in novograško, ne včevši pokrajin na Ukrajini; samo kognovi vilenskega, breško-litavskega in trockega vojvodstva ter starostvo žmudsko še ni bilo poplavljen z vojniki; pa tudi tu so pričakovali gostov sleherni dan.

Moči ljudovlade so se očitno popolnoma izčrpale, ker se ni mogla postaviti v bran onim silam; ki so jo preizirale in katerim se je doleže zmagoslavno ustavljala. Resnica, da je podpirala te moči vstaja Hmelnička, ki je bila za ljudovlado pravega stoglavja požast. Toda navzle vstaji in onemoglosti po prejšnjih vojakah so trdili vladni močje, da je bila velika kneževina poznanska sama zmožna odbiti ne samo napadov, marveč tudi prenesti svoje prapore zmagoslavno čez lastno mejo. Na nesrečo pa je ovirala notranja nesloga ta posel neprestano, kakor je ovirala tudi napore onih prebivalcev, ki so bili pripravljeni žrtvovati za njo življenje in premoženje.

Medtem se je skrivalo v nezajetih pokrajinah na tisoče ubežnikov in plemstva in prostakov. Mesta, trgi in vasi na žmudi so bile polne ljudi, katere je privela nesrečna vojaka v revščino in obup. Marsikje jim niso mogli dati prostora, niti potrebne hrane — torej so marsikje umirali gladu, zlasti ljudje — nizkega stanu. Marsikje so posloma jemali to, česar jim niso hoteli dati prostovoljno; valed tega je pa nastala zmešnjava. Bitke in boji so se čimdalje bolj množili.

Zima je bila nenavadno ostra. Naposled je napočil april, toda debel sneg je še ležal ne samo po lesovih, marveč tudi po polju. Zaloga živeža od poprejšnjega leta so se uporabile in ker ni bilo novih, je začel razsajati glad, vojni brat. Čimdalje bolj oblastno je razširjal svoje gospodarstvo. Če si le stopil iz hiše, naletel si na človeška trupla, ležeča po polju in ob cestah. Bili so le kostnjaki, ker meso so pogrizli volkovi, ki so se grozno

namnožili in kar v celih tropah zahajali v vasi in graščine. Njihovo tuljenje se je mešalo s človeškim vpitjem. Po gozdih in poljanah si opazil po noči ognjišča, poleg katerih so si greti reveži premle ude, tekli za vsakim, kdor je šel mimo, prosili ga novcev in kruha, in stokanje in kletve, so spremljale njihove prošnje. Strah je prevzel vse.

Mnogi so pripovedovali, da so te nesrečne vojne in doleje neznane nesreče tesno zvezane s kraljevim imenom. Trdili so, da črke I. C. R., vtisnene na novcih, ne pomenijo samo Joannes Casimirus Rex, marveč tudi Initium Calamitatis Regni (začetek vladanja revščine). In če se je že nastanil v krajinih, katerih še niso zajele vojske, takšen strah in nered, si je lahko misliti, kaj se je še le godilo v onih, katere je teptala vojaka. Vsa lju dovlada je bila razbrzdana ter se je borila v vročih kakor človek pred smrtjo. Napovedovali so tudi že medsebojno vojno, za katero so se je nahajalo dovolj vzrokov. Vsi mogočnejši v ljudovladi so zrl neprijazno na svoje bližnje ter jih smatrali sovražnikom; tako so tudi na deželi nastale sovražne stranke. Takšen položaj je vladal na Litevskem ob času, ko se je izpremenil navadni prepri Jana Radzivila, velikega hetmana, z Gosevskim, polnim hetmanom, v javno borbo. Na strani poslednjega so stali mogočni Sapiehe, katerim je bila Radzivilova moč že davno trn v peti. Ta zaveznika sta očitala velikemu hetmanu že večkrat, da hrepeni samo po slavi, da je poklical sovražnika v deželo, ter mu jo dal v plen; da preganja katoličane, da mu je prirastla k sreči njegova lastna sreča, ne pa sreča ljudovlade, da se namerava polstiti krone itd.

Iz tega razpora se je izcimila med strankarji večkrat vojna, in oni, kiso bili premagani, so pošiljali tožbe zoper drugega v Varsavo. Pa tudi tu na zboru je kipela strast. Doma v deželi pa je vladala svojeglavnost in nemir, ker so lahko takšni ljudje, kakoršni je bil Kmitic, računali s pokrovi teljstvom katerega teh veljakov, samo da so stali na njegovi strani proti njegovemu nasprotniku. Glavni sovražnik pa je drvil naprej — spotikajoč se le semtertje ob gradove — svobodno in brez zapreke.

V takih okoliščinah je bila lavdansko plemstvo prisiljeno živeti z oboroženo roko, a to tembolj, ker ni bilo hetmanov blizo. Oba imenovana sta se namreč borila s sovražnikom in dasiravno ga nista zmagala, sta ga vendar zadrževala in vznemirjala. Zlasti pa se je odlikoval Pavel Sapieha. Celo Radzivil, ki je doživel poraz pod Sklovom, je dobil zopet nekaj zmag nad sovražnikom. Gosevski pa se je bil, ali pa stopal radi mira v dogovor s sovražnikom in ga hotel na ta način zadrževati. Oba vojskovodji pa sta nabirala vojske pod svoj prapor, kjer jih je bilo le mogoče dobiti, ker sta vedela, da se začne na pomlad vojna zno viš. Toda vojakov je bilo malo, blagajna prazna, in črna vojaka iz zajetih vovodstev se ni mogla zbrati, ker jo je sovražnik oviral. Kraljeva vojaka pa tudi ni mogla priti na pomoč, ker se je borila na Ukrajini s Hmelničkim, čšmetom in Buturlinom.

Samo ugodne novice o junaških zmagah, ki so dohajale iz Ukrajine, so še krepile ter bodrile Poljake. Glasno so tudi odmevala imena slavni kraljevih hetmanov, med njimi zlasti ime Stefana Čarničkega. Toda njihova slava jim ni mogla pomagati, torej so se litevski hetmani polagoma umikali, seveda niso pri tem opustili medsebojnih prask. Naposled se je nastanil Radzivil na žmudi in lavdansko plemstvo se je pomirilo za nekaj časa. Načelniki raznih manjših čet prostovoljcev, ki so poprej vzemirjali deželo, so se nekam skrili in naposled so dihal vsi svobodneje.

Pravijo, da je od obupa do nadeje le en korak. In resnično! Gospodična Aleksandra je mirno sedela v Vodektah. Volodijevskemu, ki je še neprestano bival v Pacunelih, se je že zdato zboljšalo zdravje. Ta je tudi nalašč trosil novice, do na pomlad pride kralj s množčevilnimi vojniki, na kar se tudi vojna obrne na bolje.

Ta novica je obodrla plemstvo, ki je jelo hoditi s plugom na polje. Sneg se je že stalj in drevesa so poganjala prve popke. Reka Lavda se je široko razlila. Jasno nebo se je razpenjalo nad okolico. Boljša nadeja se je nastanila v človeških sreih.

Medtem pa se je pripetil dogodek, ki je zno viš razdel lavdansko tišino, odtrgal roke od plugov ter zabranil sabljam, da bi jih pokrila rja.

KAJ VAM JE POTREBNO. BERITE V LASTNO KORIST.

Polijanje denarja.
Po John Nemeth State Bank, katere ima svojo s banko v Zagrebu, morate poslati denar v stare domovine. Potrebno in revščina je velika. Zahtevajte cenik. Za denar se vam garantiramo.

Krone se sedaj zelo po ceni. Kupite krone na bančni nakaznici v John Nemeth State Bank. Zahtevajte, da se vam vse glade teh nakaznic nastanijo razdeli. Vidite delarje v banki na Italiji.

Prijelite denar na John Nemeth State Bank, ker dolar ima samo toliko vrednost, ako vam neel tudi gotovo odstopa. Denar dobite nazaj kadar hočete.

Ako hočete potovati domov, ne upustite dolo, ampak prišite na spodnji naslov, da se vam stvar najprej razdeli.

JOHN NEMETH STATE BANK.

1597 SECOND AVE. NEW YORK, N. Y.